

Карчевський Олексій
аспірант педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток навичок для суспільства знань було визначено складовою цілі підвищення якості освіти. Необхідно зазначити, що ЄС, визнаючи це завдання як надзвичайно пріоритетне, доклав чималих зусиль, починаючи з 2000 р., у напрямі розробки уніфікованого переліку базових навичок для спільноти.

Тривала робота результувалась прийняттям у 2006 р. Європейської довідкової системи ключових компетентностей для навчання впродовж життя, яка рекомендована для впровадження у національні системи освіти країн-членів. Система охоплює вісім ключових компетентностей: спілкування рідною мовою, спілкування іноземною мовою, математична компетентність та базові компетентності у галузі науки та техніки, цифрова компетентність, вміння вчитись, міжособистісна, міжкультурна, соціальна і громадянська компетентності, підприємливість та культурне самовираження.

Серед основних завдань, що забезпечать підвищення якості та ефективності систем освіти та підготовки майбутніх фахівців у країнах ЄС, О. Локшина виділяє:

- підвищення якості та ефективності освіти і професійної підготовки вчителів в країнах-членах у контексті нових вимог «суспільства знань»; розвиток навичок для суспільства знань; забезпечення рівного доступу до ІКТ;
- збільшення частки осіб, хто займається за технічними та природничими напрямками; ефективне використання ресурсів [2].

Іншим дієвим інструментом забезпечення високого рівня освітньої якості було визначено забезпечення рівного доступу до ІКТ, що планувалось досягти не тільки за рахунок забезпечення відповідним обладнанням та широкими комунікаційними можливостями (Інтернет/Інтранет), але й за рахунок високоякісного програмного забезпечення. Проблема залучення молоді до вивчення природничо-наукових та математичних дисциплін планувалась вирішуватись шляхом як оновлення змісту природничо-математичної освіти на рівні середньої школи, так і посилення зв'язків з промисловістю та бізнесом, підкреслює І. Малицька [1].

Реалізація цілі «Покращення рівного доступу до освіти» передбачала виконання таких завдань, як:

- створення відкритого освітнього простору; додання привабливості освіті;
- підтримка активного громадянства, рівних можливостей та соціальної злагоди.

Вирішення завдання «створення відкритого освітнього простору» передбачало, по-перше, спрощення доступу до освіти усім віковим групам, що планувалось досягти, передусім, шляхом розробки інформаційних та орієнтаційних довідників, і, по-друге, створення системи так званих «мостів» для того, щоб зробити можливим перехід від одного напрямку навчання або однієї системи освіти в іншу – європейці повинні мати змогу накопичувати попередні освітні досягнення та бути впевненими, що одержані кредити та кваліфікації будуть визнані в усьому просторі ЄС [1].

1. Процес глобалізації та глобальної модернізації, в якому англійська мова відіграє роль світової. Заходи урядів, спрямовані на модернізацію, одночасно ведуть до англізації внутрішнього середовища. Ідеологія глобалізації передбачає, що англійська мова є предметом вжитку, який в будь-якому разі має бути придбаним чим раніше, тим краще.

2. Процес інтернаціоналізації вищої освіти, який є однією з цілей реформ. Підвищення статусу європейських освітніх інституцій та збільшення конкурентоспроможності на світовій арені неможливе без збільшення кількості курсів англійською мовою та кількості викладачів, які ці курси здатні викладати. Привабливість європейської освіти для зарубіжних студентів неможлива, якщо викладання не ведеться англійською. Викладання на англійській мові розглядається як важливий фактор повертання іноземних студентів.

3. Освітня політика ЄС, яка має уже досить довгу історію і зараз активно реалізується. Наслідком масштабності та популярності різного роду програм ЄС, в тому числі обмінних, є те, що університети пропонують навчальні курси англійською, бо більшість приїжджих студентів з країн-членів ЄС не здатні навчатися мовою приймаючого внз. За статистикою, якщо немає можливості поїхати до англомовної країни, студенти вибирають ту країну, де англійська є найбільш вживаною та поширеною.

4. Університетські кафедри мають в своєму складі викладачів, які здатні викладати англійською, а також викладачів, для яких рідною є англійська.

5. Процес уніфікації документів про освіту. Додаток до диплома видається англійською, хоча Європейською Комісією передбачається його видача на найбільш вживаних європейських мовах.

6. У системі обов'язкової освіти не дивлячись на те, що концепція «дві іноземні мови» не вказує на те, які саме мови вивчати, на практиці ні в кого не виникає сумнівів щодо того, що першою іноземною має бути англійська.

Визначальним пріоритетним напрямом створення єдиного європейського освітнього простору є розвиток полікультурної освіти та виховання, що зафіксовано у документах країн Європейського Союзу. З огляду на це, вчені, політики, державні діячі у країнах Європейського Союзу докладають зусиль,

що спрямовані на досягнення діалогу й взаємопорозуміння між представниками різних культур і етносів у європейській спільноті. Турбота про збереження самобутності культур та їхнього розмаїття в країнах ЄС ґрунтується на визнанні культурного плюралізму як потужного чинника соціального поступу. Зростання культурної розмаїтості за рахунок міграційних процесів в країнах Європейського Союзу зумовлюють розвиток ідеї полікультурної освіти, що знаходиться в центрі уваги педагогів країн Європейського Союзу [7].

Основними напрями впровадження засад полікультурності в країнах Європейського Союзу є:

- по-перше, реформування (чи створення) освіти для меншин (як «традиційних», тобто іонаціональних етнічних груп, що здавна й компактно проживають в межах держави, так і «нових меншин» – іммігрантських громад), з метою забезпечення для них та їхніх культур «рівних можливостей», що і є головною метою, поставленою мультикультурним підходом;
- по-друге, виховання взаємного культурного розуміння та толерантності між представниками різних етнічних (мовних, релігійних, культурних) груп у суспільстві, що досягається реформуванням навчальних програм, підручників та методів навчання для всієї системи освіти (а не лише для меншин).

Реалізація засад мультикультурності в освіті в країнах Європейського Союзу далеко не зводиться ані до викладання рідної мови дітям із меншинних груп (чи навіть до створення для них шкіл із рідною мовою викладання), ані до запровадження в усіх школах країни такого собі «предмета мультикультуралізму» – вона передбачає перспективу перегляду всієї системи організації освіти й характеру викладання багатьох предметів, від мов та історії – до природничих дисциплін.

Стратегічна ціль «Відкритість освіти ЄС усьому світові» у контексті фундаментальної потреби посилення відповідності ринку праці та викликам глобалізації включає:

- посилення зв'язків між виробництвом та науковими дослідженнями і суспільством в цілому;
- розвиток духу підприємництва;
- інтенсифікація навчання іноземних мов;
- посилення мобільності та обмінів; посилення європейського співробітництва.

Для проведення моніторингу якості освіти фахівцями Європейського Союзу розробляється модель освітніх індикаторів. Концептуально підхід ЄС базується на таких основних складових, як контекстуальна інформація, освітній процес, освітні досягнення, ресурсний внесок в освіту. Статистичні збірники, підготовлені в рамках ЄС, містять інформацію про всі компоненти освітнього процесу та оточення, в якому він відбувається. Відмінності можуть стосуватися структурування індикаторів (наприклад, за рівнями освіти – дошкільна, середня, вища освіта або за предметними сферами – навчання іноземних мов, навчання ІКТ, спеціальна освіта тощо). Зокрема, щорічні збірники «Основні дані про освіту в Європі» (Key Data on Education in Europe), які розроблені Європейською Комісією спільно з EURYDICE (інформаційною мережею з

освіти в Європі) та Eurostat (Статистичним бюро Європейського Союзу), інформують про стан систем освіти країн-членів та тенденції її розвитку з метою діагностики рівня якості освіти. Велику увагу забезпеченню якості освіти приділяє і ЮНЕСКО [5].

Оцінка врахування цього права державами передбачає аналіз доступу до якісної освіти, що робиться, наприклад, у виданні ЮНЕСКО та Інституту статистики ЮНЕСКО «Global Education Digest 2003: Comparing Education Statistics Across the World» («Всесвітній звіт з освіти 2003: порівняння світової статистики у світі»), де аналізуються освітні системи та тенденції розвитку за основними показниками, структурованими за рівнями освіти (дошкільна, початкова, середня, вища освіта) [7].

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми реформування управління освітою в Європейському Союзі. Подальші дослідження повинні спрямовуватися: на вивчення цілісної системи освіти в Україні та інших країнах в умовах глобалізації світової економіки; на дослідженні змішаної системи управління освітою; стратегії розвитку оптимальної мережі; законодавчого врегулювання відносин у сфері освіти; моніторингу системи управління освітою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авшенюк Н. Інтернаціоналізація вищої освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору. Науковий вісник ЧНУ. 2009. Вип. 468. URL : <http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Nvchu/PtP2009> (Дата звернення: 11.11. 2025 р.).
2. Авшенюк Н. Європейський центр розвитку професійної освіти. *Професійно-технічна освіта*. 2005. №1 С.38-39
3. Балабанов К.В. Основні тенденції розвитку освіти і науки в Європейському Союзі URL : www.nbuuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Prvs/2009_3/1047.pdf. (Дата звернення: 11.11. 2025 р.).
4. Барселонська програма «Детальна робоча програма з досягнення цілей системи загальної та професійної освіти в Європі до 2010 р.» URL : <http://europa.eu.int/comm/education/policies/2010/vocational> (Дата звернення: 11.11 .2025 р.).
5. Вікторов В.Г. Міжнародні моделі освітніх індикаторів якості освіти. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ, 2005. № 49 URL : http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_49/Viktorov.htm. (Дата звернення: 11.11 .2025 р.).
6. Грегем Е. У Польщі виховують нове покоління лідерів: Уроки для України. *Аспекти саморядування*. Київ. №3. С.23-24.
7. Гриценчук О.О. Стратегічні орієнтири розвитку інформаційних освітніх мереж ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ в європейському контексті. URL : <http://194.44.242.244/e-journals/ITZN/em1/content/06goonec.html>. (Дата звернення: 11.11. 2025 р.).